

Statens Historiska Museum
Staben, Registratorn
Box 5428
114 84 STOCKHOLM

Uppsala 170911

Kopia
Länstyrelsen i Skåne
Riksantikvarieämbetet
Statens Fastighetsverk
Ystad Kommun

ANMÄLAN OM FORSKNINGSFUSK

INLEDNING

Exempel på UV-syd arkeologen Bengt Söderbergs vilseledande information till Ales Stenars besökare.

"I det enkla utformade kärlet låg några brända människoben och träkol. Därmed är det klart att platsen har används till begravningsplats" fig 1. Så skriver UV-syd arkeologen Bengt Söderberg på Ystad kommuns informationsskylt vid Ales Stenar. Detta gör han även på kommunens hemsida, trots att han vet att skeppssättningen Ales Stenar inte kan betecknas som en begravningsplats. Enligt den vetenskapliga analysen i Lund 1996, beskrivs kärlet helt enkelt som ett hushållskärl. I botten av det sotiga kärlet påträffades en tjock, fasttorkad matskorpa och ovanför denna, ett kraftigt jordlager med spridda ospecificerade fragment av ben. Sannolikt rör det sig, enligt kol-14 proven LU-4124 och LU-4125, om ett kärl som har offrats i skeppssättningen under 500-talet e.Kr. fig 2. Det finns heller inte några vetenskapliga bevis för att det påträffats människoben i matkärlet även om det, via Ystad Kommuns turistinformation, har vinklats som om att det vore fallet, fig 3. Poängteras kan att matkärlet såväl som de andra kol-14 proverna bestående av träkol från bok UA-2578 (**tagit inne i skeppssättningen**) samt från björk UA-4126, ek UA-1581, hassel UA-2579 och en eldstad LU-4012 (**som alla tagits utanför skeppssättningen**), se fig 8, definitivt inte kan datera skeppssättningen Ales Stenar, vilket Bengt Söderberg och några andra Lunda-arkeologer med anknytning till Statens historiska museum föreställer sig.

Än värre är att Ystad Kommun, med sin turistinformation, medverkar till att sprida denna felaktiga information till besökare från hela världen.

Strömberg Ale:1, s 12-16, 1997 se fig 1, 2 och 3.

RAÄ 2012:21 s 51, (se webbsidan).

Ekerow, se planskiss av kärlet och dess innehåll, 2017, fig 3.

Bengt Söderbergs direktiv från länsstyrelsen

År 2006 fick arkeologen Bengt Söderberg uppdraget, enligt rapport RAÄ 2012:21, s 7, (se webbsidan) att till Länsantikvarien i Skåne län, sammanställa en rapport beträffande det rådande forskningsläget vid Ales Stenar. I uppdragets direktiv angavs **"att alla kända fakta och teorier skulle redovisas om Ales Stenar"**, se fig 4.

En kartläggning om genomförda arkeologiska utgrävningar skulle prioriteras. Målsättningen var enligt Länsstyrelsen att placera skeppssättningen i kontext, i vilket Länsstyrelsen menar tidpunkterna för uppförandet och bruk - samt i förlängningen öppna för diskussion om vem eller vilka som har uppfört Ales Stenar.

Alltså klara instruktioner till Söderberg!

Men så blev det inte! Den unika astronomiska orienteringen till skeppssättningen utelämnades medvetet av författarna Bengt Söderberg och hans medarbetare.

(se rapport RAÄ 2012:21, s 7-8, 51-52, 62-63, se webbsidan)

I deras rapport under rubriken C-14 dateringar och fynd redovisar Söderberg och hans medarbetare på sidan 51 i RAÄ-2012:21 sex stycken C-14 dateringar som har gjorts inom och utanför skeppssättningens relingsidor, se rapporten sidan 51 (se webbsidan) fig 3.

I samtliga fall har man enligt Söderberg "varit noga med urvalet av provet och fyndomständigheterna som beskrivits i en artikel av Märta Strömberg. Provens läge är också markerade i en plan över skeppssättningen".

Se RAÄ rapport, s 51, (se webbsidan) samt fig 5 och 8.

Bengt Söderbergs största källvärde för en datering av Ales Stenar

"Av de sex proverna kan största källvärdet tillskrivas LU-4126 med träkol från björk som ger en terminus post quem datering av skeppssättningen daterad till 430-660 e.Kr. Detta prov framkom nämligen under stenblock 24, ett av de 16 block som bedöms vara orubbade enligt tidigare protokoll. Utifrån stratigrafien är skeppssättningen således yngre än träkolet, det vill säga yngre än folkvandringstid/tidig vendeltid. Vidare är det av betydelse att konstatera att brända ben av människa också framkommit under stenen".

Se RAÄ rapport s 51, (se webbsidan) samt fig 5 och 8.

Vår kommentar

Innan vi bemöter Bengt Söderberg och hans medarbetares analys beträffande **"deras största källvärde vid Ales Stenar"** vill vi kommentera

deras påstående om att det ”*framkommit brända ben av människa under stenblock 24*”.

Denna formulering är grovt felaktig och kan tolkas som om att det fanns rester av **brända ben från människa under stenblock N-24**. I verkligheten rör det sig, enligt provpåsen från undersökningen, om några obetydliga ospecificerade benfragment som påträffades, **märk väl, invid stenen, inte under stenblock N-24** den 5 juni 1996, .

Se foto, med Märta Strömbergs egen text på provpåsen, samt Nils-Axel Mörnerns fotografier från arkeoosteologiska institutionen vid Stockholm Universitet, se fig 7 och 8.

En tredjehands-information som saknar bevis

Enligt ovanstående och följande redovisning har Söderberg och hans medarbetare, utan bevis, fastslagit att Ales Stenars konstruktion är yngre än de fynd som de påstår är gjorda under ett orubbat stenblock med beteckning N-24. Som stöd för deras **tredjehands-information** hänvisar Söderberg, utan att ha kontrollerat källan till prov LU-4126, som enligt Märta Strömbergs märkliga publicering i tidskriften Ale 1997:1, s 16, se fig 6, skulle ha gjorts under nämnda stenblock. Strömberg är dock inte alls säker på saken, eftersom hon själv inte medverkade vid undersökningen. Hon menar istället i Ale 1997:1, s 16, se fig 6, ”**att det enligt utgrävaren syntes göra så**”, men hon vet inte själv hur utgrävningen gick till. Några fotografier med fyndplatsbeskrivningar eller vetenskapliga källor beträffande fyndomständigheterna kring undersökningen av stenblock N-24 har Strömberg inte redovisat. Några fotodokumenterade källor eller beskrivningar från fyndplatsen existerar heller inte i Söderbergs och hans medarbetares underlag.

Den ”**okände utgrävaren**” som Märta Strömberg hänvisar till i sin artikel i Ale 1997, har aldrig trätt fram och presenterat någon rapport angående undersökningen vid stenblock N-24. **Och hör och häpna**, trots alla dessa oklara omständigheter har Märta Strömberg ändå med sin egen handstil deklarerat att fynden har gjorts invid stenblock N-24 den 5 juni 1996. Se bevisen på de två provpåsar som registrerats vid arkeoosteologiska institutionen vid Stockholm Universitet, se Mörnerns foto fig 7.

Alla dessa grovt angivna felaktigheter skulle givetvis arkeologerna Bengt Söderberg och hans medarbetare Annika Knarrström och Kenneth Stark källkritiskt noga ha kontrollerat innan de offentligen redovisade sin rapport, RAÄ 2012:21, till Länsstyrelsen, Riksantikvarieämbetet, Historiska Muséet, Ystad Kommun och massmedia. Men, det gjorde de inte!

BAKGRUND

Undersökningen invid stenblock N-24

Den sista i raden av kol-14 daterade undersökningar, det vill säga med prov LU-4126, genomfördes som beskrivits invid stenblock N-24 den 5 juni 1996. Vid denna arkeologiska undersökning deltog inte Märta Strömberg. Redan i inledningen av undersökningen, överlämnade hon ansvaret till sina medarbetare, för att åka till Gislöv i ett annat ärende. En av dessa medarbetare var Tore Gullin som allt sedan början av 1990-talet troget deltagit i Märta Strömbergs Ale-projekt på Kåsebergaåsen.

Grävande vittne

Vid ett samtal med Tore Gullin i Ystad, den 3 april 2012, berättade han om händelseförloppet vid undersökningen av stenblock N-24. *"Vi fick besked av Märta Strömberg att gräva ett schakt längs sidan av blocket för att kontrollera om där fanns skålgropar och eventuella stödstenar vid basen av blocket. Några skålgropar kunde vi, under grävningen, inte finna. Däremot på ett djup av ca 70 cm under markytan påträffade vi stödstenar och mindre packstenar längs sidan av blocket. Det var i det här läget som någon av grävarna ropade kol. Man hade mitt i schaktet funnit ett litet träkol och intill detta, fragment av något som liknade benbitar".*

Fynden togs omhand och stoppades i en plastpåse som överlämnades till Märta Strömberg, då hon efter ca fyra timmars frånvaro, återvände till Ales Stenar. Vad Tore Gullin kunde minnas, separerade Märta Strömberg proverna på en sten och stoppade sedan ner dem i två egna provpåsar, på vilka hon tydligt hade skrivit "Fynd invid block N-24 ca 70 cm under markytan, juni-96", se foto Nils-Axel Mörner, fig 7.

Texten på Märta Strömbergs provpåsar vidimerar fyndplatsen

Det som har stört Tore Gullin är att han inte kom sig för att fotodokumentera fynden i gropan, vilket han alltid hade för vana att göra då han grävde tillsammans med Märta Strömberg. Bevisen för Märta Strömbergs fyndplatsangivelse finns emellertid som beskrivits fortfarande kvar på arkeoosteologiska institutionen vid Stockholms Universitet. Se dokumentation av provpåsarna som följer med anmälan, fig 7.

Grovt forskningsfusk

Trots att Bengt Söderberg och hans medarbetare saknar bevis för sitt **"största källvärde för en datering av Ales Stenar"**, menar de på fullt

allvar i sin rapport att de **"har varit noga med urvalet av provet och fyndomständigheterna som beskrivits av Märta Strömberg.**

Se rapport RAÄ 2012:21, s 51 (se webbsidan) samt fig 5, 6, 7 och 8.

Vi tar oss för pannan! Det är bara att djupt beklaga att Bengt Söderberg, Annika Knarrström och Kenneth Stark har gjort sig skyldiga till ett medvetet forskningsfusk.

Sekundära fynd och fyndplatsangivelser inom ramen för Ales Stenar

Som klart framgår av de sex kryssmarkerade schakten på arkeologiprofessor Märta Strömbergs planskiss på s 13 i Ale:1 1997, se fig 8, kan arkeologerna inte bortförklara **att det endast existerar två fyndplatser inom ramen för skeppssättningen Ales Stenar.** Den 1:a består av det i inledningen redovisade lerkärlet med sot och matrester, vari de två kol-14 proverna LU-4124 och LU-4125 har tagits. Det tredje provet, UA-2578, kommer från den centrala delen av anläggningen och består av några träkol från bok som Strömberg har tolkat som resterna från en stolpe, alternativt en eldstad i skeppssättningen se fig 5.

Hur som helst, dessa obetydliga fynd och fyndplatspositioner kan definitivt inte datera själva konstruktionen Ales Stenar.

De visar endast på sekundära spår som, märk väl, inte har ett dugg med skeppsformationens konstruktion att göra.

Eldstad och träkolsfynd utanför skeppskonstruktionen

Det andra kol-14 proverna har, som Strömbergs planskiss visar, tagits utanför skeppssättningen och kan givetvis heller inte datera Ales Stenar.

Strömbergs markering invid stenblock N-24 överensstämmer med hennes text på provpåsarna

Ett av de obetydliga kol-14 prov, som har påträffats utanför skeppssättningen, togs som beskrivits om hand av bland andra Tore Gullin efter undersökningen invid stenblock N-24 den 5 juni 1996. Provet, LU-4126, bestod, som ovan beskrivits, av några träkol från björk vars läge har angivits på provpåsen av arkeologiprofessorn Märta Strömberg. Detta betyder bevisligen att den text som Strömberg skrivit på provpåsen den 5 juni 1996, motsvarar markeringen som hon gjort med pil på sin planskiss över skeppssättningen i tidskriften Ale:1 1997, det vill säga ca sju månader efter undersökningen, se fig 7 och 8. Detta stämmer på punkt och pricka även med den redogörelse som hennes medarbetare, Tore Gullin från Ystad, har lämnat till oss den 3 april 2012. **Bevisföringen i frågan om det har grävts under eller invid stenblock N-24 är därmed avgjord.**

SLUTSATS:**Ales Stenars besökare har blivit grundlurade**

Utan den efterforskning som vi har bidragit med, det vill säga, grävt i källorna, skulle all världens besökare till Ales Stenar i all framtid bli förda bakom ljuset av den typ av information som Ystad kommun idag redovisar till sina besökare, på nätet såväl som vid Ales Stenar. I all framtid, skulle besökarna i god tro, via Ystad Kommun, låta sig informeras om att skeppssättningen med största sannolikhet har uppförts någon gång mellan 600-1000 e.Kr. det vill säga en sannolik skeppssättning från vikingatiden.

Nu kan det inte bli så! Men det friar inte Bengt Söderberg och hans medarbetare från det ansvar de haft, att till länsstyrelsen i Skåne Län redovisa **"alla kända fakta och teorier som finns om Ales Stenar"**. Faktum är att de, trots deras betydelsefulla uppdrag till länsstyrelsen och svenska folket, inte dragit sig för att **rata** arkeologiprofessor Märta Strömbergs planskiss, fig 8, utan istället göra en egen som inte överensstämmer med de provpositioner som Strömberg har angett. Av de sex fyndplatserna som Strömberg markerat med kryss eller pil, är det bara två av dem, som på Söderbergs och hans medarbetares planskiss, överensstämmer med Märta Strömbergs. Se jämförelsen och våra anmärkningar, fig 8-9.

I motsats till Strömbergs markering, som med pil anger var träkolen från björk påträffades tillsammans med några ospecificerade benfragment, invid stenblock N-24, har Söderberg och hans medarbetare utan vidare på sin planskiss gjort sin markering ovanpå stenblock N-24. Med detta egenmäktiga förfarande har de velat befästa, att det största källvärdet för en datering av Ales Stenar har gjorts under detta stenblock, se fig 9. Utan vidare har Söderberg och hans medarbetare struntat i sina instruktioner från länsstyrelsen i Skåne. I stället hävdar de med sin rapport, att detta är rätta platsen för det "största källvärdet" för en datering av Ales Stenar. Därav följer deras markering ovanpå stenen. Man har fullständigt struntat i Märta Strömbergs planskiss för att i stället med en egen bevisa att fynden har gjorts under stenblock N-24. Med detta förfarande är det inte så märkligt att Bengt Söderberg och hans medarbetare på sidan 63 i rapporten gjort bedömningen, att deras *"dateringsunderlag uppfyller högt ställda krav - Det vore naturligtvis önskvärt att datera Ales Stenar med större precision, men frågan är om detta är möjligt."*

Nej, inte med det underlaget!
Ales Stenars besökare har blivit grundlurade.

Uppsala den 11 september 2017

Bob G Lind

Göran Henriksson

Hans Ekerow

Bob G Lind

Arkeoastronom
Västra Rönneholmsvägen 76D
217 41 MALMÖ
jl72se@yahoo.se
0760-82 72 94

Göran Henriksson

Docent i astronomi vid Uppsala Universitet
S:t Olofsgata 10A
753 12 UPPSALA
goran.henriksson@physics.uu.se
018-12 08 24

Hans Ekerow

Arkeolog, tidigare Historiska Museet i Lund och Malmö Museum
Villagatan 20
731 60 VALSBO
hanshep.art@gmail.com
0221-32 32 3

Vid skeppssättningen finns inte är synliga ovan ma en borttagen stenålder inspirerat människor a ment långt innan skep till. Redan under stenåld -1700 f. Kr. drogs en dr som ingår i skeppssättningen huvud.

Sedan slutet av 1980-talet har flera arkeologiska och geofysiska undersökningar gjorts vid Ales stenar. Relativt få fynd har framkommit vid undersökningar inne i skeppet. Ett enkelt utformat keramikföremål som innehöll några brända mässingsföremål och träkol från 400-500-talet e. Kr. visar att platsen har använts till begravningsplatser. Men det är knappast troligt att skeppssättningen fanns redan vid denna tidpunkt. Analyser visar att Ales stenar uppfördes någon gång under perioden 500-1000 e. Kr.

Alesstenar, den äldsta avredan i början av ämningen i ts jordar. * typ uppfördes i tiden, cirka bronsåldern, också skeppssättningen av lite

laboratoriet i Lund. C 14-dateringen ombesörjdes också i Lund (prov 4, Lu-4126) av Göran Skog. Den gav resultatet 1490 BP \pm 60 och med en kalibrerad datering 540–650 AD enligt den beräkning som gjorts med 68,2 % sannolikhet. De brända benbitarna är sannolikt av människa enligt docent Ebba Doring på Arkeoosteologiska forskningslaboratoriet vid Stockholms universitet. Detta skall omtalas utförligare i annat sammanhang.

* Träkol och »matskorpa» i lerkärl

I oktober 1995 påbörjades ett schakt mellan block N 22 och S 21. Syftet var att få en profil genom den södra delen av Ales stenar och därvid tangera två orubbade block. När profilschaktet grävts ca 3 m från S 21, påträffade en av deltagarna en krukskärva i gränsen mellan matjord och underliggande lager (läget markerat på fig. 2). Vid försiktig fortsatt utgrävning kunde ett lerkärl framprepareras. Det hade visserligen utsatts för skadegörelse genom odling under många år och troligen även vid restaureringen 1956 av Ales stenar – det fattas skärvor i övre delen och krukans har även fått vissa sprickor. Men vi kunde linda in den med gasväv, föra över den i en låda och transportera den till Historiska museet i Lund, där den togs om hand av konservator Björn Tägtström. Den fick sedan torka under vintern, varefter innehållet grävdes ut fördelat i fem skikt. Kärlet var fyllt med jord, sot samt spridda brända benfragment och träkolsbitar.

* Mot botten av kärlet syntes rester av ett förtorkat sothaltigt lager, en matskorpa, som bör ha tillkommit under krukans användningstid antingen i hushållet eller kanske mera sannolikt i samband med någon offer- eller begravningsceremoni. Delar av matskorpan lämnades till Laboratoriet för C14-datering i Lund, som angav resultatet till 1480 BP \pm 60 eller kalibrerat 540–650 AD (prov 5, Lu-4125), vilket är samma värde som erhöles

vid dateringen av träkol under det orubbade blocket.

Kol från bottenkiktet i krukans daterades vid samma tillfälle, resultatet blev 1650 BP \pm 60 eller kalibrerat 330–540 AD (prov 6, Lu-4124). Av dessa siffror att döma skulle matskorpan vara yngre än det lösa kolet i bottenkiktet. Men eftersom årtalen tangerar varandra skulle det ändå kunna röra sig om samma tid, ca 540 e.Kr. Man måste också vara medveten om att det vid depositionen av krukans tydligen också samlats ihop ganska mycket jord förutom spridda, mycket fragmenterade benbitar. Möjligen kan det vara fråga om en bålplats, som använts under en viss tid för återkommande begravingar under järnåldern, och att därför kol från olika tillfällen kan ha kommit med i kärlet. Man borde därför C 14-datera kol från olika lager i krukans. För de brända benen och kärlets form och dekor skall redogöras i en annan artikel.

De sex C 14-dateringarna

Av ovanstående redovisning framgår att resultaten av de i Uppsala och Lund utförda C 14-dateringarna fördelar sig på följande sätt enligt numreringen 1–6 på proverna i denna text:

1. U-a 1581. Kalibrerad datering: 545–745 AD.
2. U-a 2578. Kalibrerad datering: 820–980 AD.
3. U-a 2579. Kalibrerad datering: 640–790 AD.
4. Lu-4126. Kalibrerad datering: 540–650 AD.
5. Lu-4125. Kalibrerad datering: 540–650 AD.
6. Lu-4124. Kalibrerad datering: 330–540 AD.

Vad betyder nu detta och hur kan arkeologer använda dessa siffror? Först och främst måste en viss försiktighet iaktas vid slutsatserna. Med de omräknade, kalibrerade värdena får man inte ett enda årtal med marginal åt två håll utan hela den beräknade tidsramen. Det är ju också så att man kan få uträkningar såväl med 68,2 % sannolikhet (som här har använts) som med 95,4 %. I det senare fallet blir tidsramen något vidare.

Fig 2

Hushållskärlet

Fig - 3

Som framgår av analyserna i hushållskärlet står det klart att Riksantikvarieämbetets informationsunderlag inte överensstämmer med de Kol-14 daterade källorna från 500-talet e Kr. Men oavsett detta faktum, har det deponerade kärlet med matrester ingen betydelse, i den nu återkommande frågan om hur gammal skeppssättningen är.

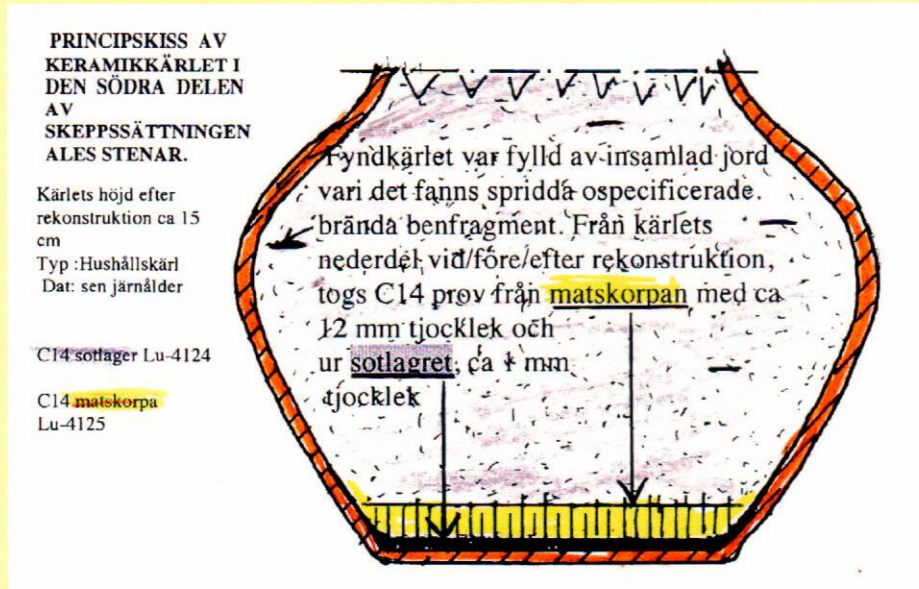
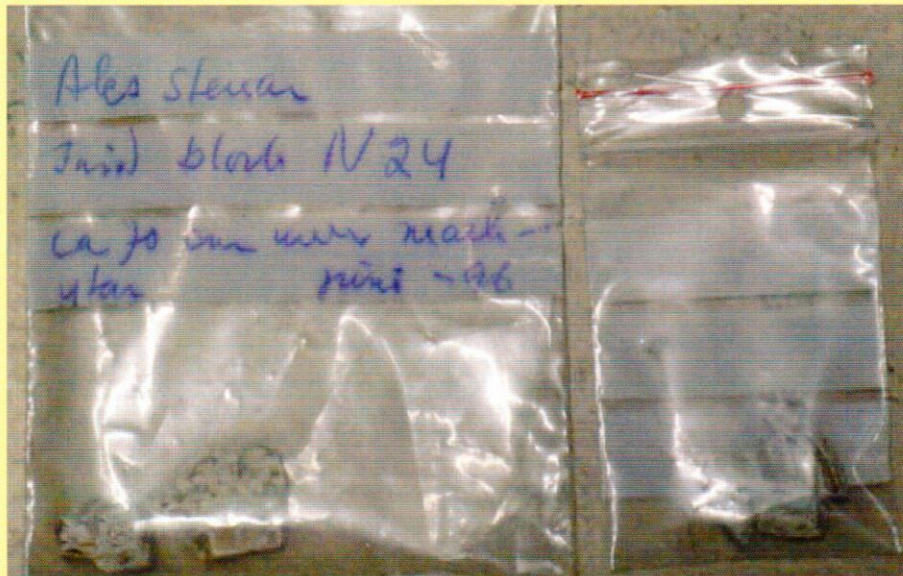

Fig 7, källa, Ale 1997 s 14

Skiss Hans Ekerow

Stenblock N-24

Fig 8, källa, Märta Strömberg

Prov Lu-4126

Foto: Mörner, 2012-03-14

Provpåsarna från Ales stenar

Arkeologiprofessor Märta Strömbergs fyndplatsbeskrivningar på provpåsarna den 5 juni 1996 utgör ett oemotsägligt bevis på att det inte har gjorts någon undersökning under stenblock N-24. En åldersbestämning av skeppssättningen är därmed inte möjlig.

Fig - 3
4 X

Rapportens disposition

Inledningsvis redovisas uppdragets direktiv och målsättning. Därefter presenteras Ales stenar i korthet medan fornlämningsmiljön på Kåsehuvud beskrivs något mer ingående. I följande avsnitt diskuteras och exemplifieras begreppen "skeppssättning" och "monumental skeppssättning".

I nästa avsnitt redovisas arbetsgång, metoder och de källmaterial som ligger till grund för kunskapsunderlaget, med särskild fokus på projektet "Ales stenar och Kåsebergaåsen". Nästföljande kapitel utgörs av en kronologiskt upplagd fornlämnings- och forskningshistorik. Det uppdaterade kunskapsläget redovisas i kapitlet "Vad vet vi om Ales stenar efter de insatser som gjorts?" Avslutningsvis utvärderas det samlade materialet, och förslag på fortsatta forskningsinsatser lyfts fram. En återkoppling görs till projektets målsättning.

Deskriptiva redogörelser för de undersökningar som har utförts inom ramen för projektet "Ales stenar och Kåsebergaåsen" och de data som projektet har genererat redovisas i bilaga 1-5. I bilaga 6 har urkunder samlats som belyser fornlämningsens status kring åren 1916, 1942 och 1956.

Direktiv och målsättning

Uppdragets direktiv anges i Länsstyrelsens beslut (2006-06-02):

"Detta skall innehålla en översiktlig sammanställning av det nuvarande forsknings- och kunskapsläget om Ales stenar och skall omfatta hela plattan som fornlämningen ligger på (kontexten). Alla kända fakta och teorier om Ales stenar skall redovisas. En kartläggning av genomförda arkeologiska undersökningar skall prioriteras. Materialet skall sammanställas i en databas och även lägesuppgifterna skall digitaliseras. En utvärdering av det framtagna materialet skall göras. Den skall också lyfta fram målsättningar och problemområden som behöver belysas ytterligare (framtida forskningsinsatser)."

Fig. 3.
Orientering till
Solen utelämnad
Medvetet!

Målsättningen var att sammanställa befintligt källmaterial på ett översiktligt sätt, så att det kan fungera som planerings- och beslutsunderlag för länsstyrelsen och, mer generellt, som kunskapsunderlag för alla som är intresserade av Ales stenar.

Uppdragets andra del bestod i att identifiera problemområden och föreslå fortsatta forskningsinsatser. Det övergripande målet består i att undersöka vilka förutsättningar som finns för att sätta skeppssättningen i kontext. Med begreppet kontext menas i första hand *tid* (för uppförande och bruk av skeppssättningen) och *rum* (platsbruk och landskapsutnyttjande). Till dessa båda dimensioner ska det förhoppningsvis i förlängningen vara möjligt att öppna upp för diskussion kring ett *aktörsperspektiv*, och ett socialt sammanhang. Vem eller vilka uppförde Ales stenar, hur, och varför?

Kan inte datera Ales stenars Skeppskonstruktion

exempelvis genom referenser till rika fynd eller miljöer i lokalområdet. Dessa bortser vi från i det följande.

* ¹⁴C-dateringar och fynd

Totalt finns sex ¹⁴C-dateringar från olika delar av skeppssättningen som har utförts inom ramen för Aleprojektet (fig. 31 och 32; Bilaga 2). I samtliga dessa fall har man varit noga med urvalet av provet och fyndomständigheterna beskrivs i en artikel av Märta Strömberg. Provens lägen är också markerade i en plan över skeppssättningen (Strömberg 1997, fig. 2). Läget för ett av proven (Ua-2579) – markerat prov 3 på Strömbergs plan – är emellertid inprickat fel. Provets rätta läge har markerats i figur 32 nedan (Bilaga 2). Av figur 32 framgår då att proven är spridda i skeppssättningens sydöstra del.

Fel det är rätt inprickat
Enligt Tore Gustin *

Ytterligare en ¹⁴C-datering (Lu-4012) utgörs av träkol från en kontext som bedömdes vara omrörd (Strömberg 2003:84f). Läget för detta prov, som lämnades in för analys av Bob G. Lind efter tillåtelse av Märta Strömberg, är inte känt i detalj. Det ungefärliga läget är markerat i figur 32.

Söderberg har inte ens ringt och frågat efter det råttakäget

Lab. nr	Material	BP ålder	Kalib 1 sigma	Kalib 2 sigma
Ua-1581	tk, ung ekstam	1375 ±115	540 – 780 e Kr	400 – 950 e Kr
Ua-2578	tk, bokstam	1110 ±75	820 – 1020 e Kr	690 – 1050 e Kr
Ua-2579	tk, hasselgren	1330 ±80	620 – 780 e Kr	570 – 890 e Kr
Lu-4126	tk, björk	1490 ±60	470 – 650 e Kr	430 – 660 e Kr
Lu-4125	matskorpa på kärl	1480 ±60	530 – 650 e Kr	430 – 660 e Kr
Lu-4124	tk i kärl	1650 ±60	260 – 530 e Kr	250 – 540 e Kr
Lu-4012	tk, omrört lager	4600 ±140	3650 – 3100 f Kr	3650 – 2900 f Kr

utanför skeppssättningen
innet i skepp
utanför skeppssättning
utanför skeppssättning
} samma kärl
utanför skeppssättning

samma kärl

Figur 31. ¹⁴C-dateringar från Ales stenar. Källa: Strömberg 1997, 2003.

De sex proverna dateras inom tidsspannet 250 till 1050 e. Kr. (kalibrerat med 2 sigmas intervall). Två av dem – träkol respektive matskorpa – härrör från ett keramikkärl som typologiskt dateras till 400-talet (Strömberg 1997). När vi ska bedöma provernas källvärde är det viktigt att hålla i minnet att det som dateras är träkolet eller matskorpan, inte skeppssättningen. Kärlet kan hypotetiskt ha satts ner före eller efter skeppssättningens tillkomst. Av allt att döma har det använts till någon form av matberedning. Eftersom kärlet också innehöll enstaka fragment av brända ben av människa har Märta Strömberg föreslagit att det sedan kan ha använts vid en bålplats där kremeringar har skett vid återkommande tillfällen under järnåldern, och att kol från olika tillfällen kan ha kommit med i kärlet (fig. 33).

OBS
Endast två fynd kol-14 fynd har påträffats inne i skeppssättningen.

Av de sex proverna kan störst källvärde tillskrivas Lu-4126 med träkol från björk som ger en terminus post quem datering av skeppssättningen. Detta prov framkom nämligen under stenblock N24, ett av de 16 block som bedöms vara orubbade enligt det tidigare nämnda Brogrens protokoll. Utifrån stratigrafin är skeppssättningen således yngre än träkolet Lu-4126 det vill säga yngre än folkvandringstid/tidig vendeltid.

Efter!
Detta har ej fastställts
X Ej korrekt

Vidare är det av betydelse att konstatera att brända ben av människa också framkom under stenen, och att dateringen av träkolet i stort sett

RÄTT
(INVID N-24)
forskningsfusk!
forskningsfusk!
forskningsfusk!

Ingen X
Begravningsurn!

Exempel Fragment Av ben *
fig 7

natur. Dessa fältarbeten är ännu inte helt avslutade, men i det som hittills tillvaratagits är järnåldern representerad endast med ett fåtal föremål medan fyndplatserna från äldre och yngre stenåldern är många (Strömberg 1990, s. 94 ff. samt 1994b, s.13 ff.). Vi har också funnit en del föremål resp. registrerat tidigare funna föremål från bronsåldern, som visar att man har varit där även då.

Det ser alltså ut som om det flitiga utnyttjandet av åsen som betesmark och sannolikt för viss jakt och för insamling huvudsakligen tillhör äldre perioder. Men man får inte glömma en mycket väsentlig aspekt i detta sammanhang, nämligen åsens betydelse som transportled. Den skånska rekognosceringskartan från 1812–1820 visar att en betydande del av de ytor, som nu är åker och äng, förr var sankmark. För den som färdades landvägen längs kusten var det därför tryggast att åtminstone bitvis använda åsen. Då kunde man gå torrskodd och hade utsikt såväl åt land som mot havet.

Befolkningen strax norr om åsen måste ta sig ned till sjön för att fiska, jaga och samla eller för att göra handelsturer. De kunde då utnyttja vissa sänkor i åsryggen eller ta sig över de höglänta partierna, om man inte ville gå längre sträckor. Som nämnts har det varit en gammal tradition att integrera åsen i sitt bosättningsområde, men sättet att göra det har sannolikt förändrats över tiden.

Ales stenar och C 14-dateringarna

Under den nya tid som 500-talet innebär kan behovet av en gemensam plats att samlas på ha blivit angelägen. Det fanns många frågor att avhandla på en sådan mötesplats: den kan ha fungerat som ett ting där tvister avgjorts, gemensamma spörsmål av större politisk, ekonomisk och social räckvidd avhandlats och där även kulten varit ett viktigt inslag. Så har vi argumenterat inför tanken på tillblivelsen av Ales stenar under vikingatiden eller

kanske kort dessförinnan, och så skulle det trots olikheter i samhällsstruktur ha kunnat fungera även om skeppssättningen tillkommit betydligt tidigare. Eftersom bosättningen låg som i ett pärlband strax norr ut (fig. 3) och avståndet inte var långt, var åsen »neutral» mark att träffas på. Man kan även tänka sig att människor kommit från ett större område norr, öster och väster om kustbyarna.

Av C 14-dateringarna att döma har platsen på åsen tagits i bruk något tidigare. Kan Ales stenar ha byggts under 500- eller 600-talet? Denna fråga kan inte besvaras med säkerhet så länge vi inte har fler dateringar i pålitliga sammanhang. Prov nr 1, 4 och 5 samt möjligen även nr 6 är tillräckligt många för att visa att något har skett under denna tid inom det område där Ales stenar befinner sig. Enligt Roslund skulle en parabelkonstruktion kunna dateras på den plats där prov nr 1 togs, och enligt hans senaste uträkning skulle den yngsta dateringen som nämnts ligga ca 300 e.Kr. Den enda C 14-datering som kommer i närheten av detta årtal är från prov 6.

Dateringen till 540–650 e.Kr. av kol under blocket N 24 är i och för sig ett glädjande och positivt resultat av undersökningarna. Det medger dock ingen exakt datering av Ales stenar. Under förutsättning att träkolet ligger i orört läge under blocket – vilket det enligt utgrävaren syntes göra – kan man bara dra den slutsatsen att det har kommit dit antingen före eller samtidigt med Ales stenar. Det skulle mycket väl kunna förhålla sig så att det på denna plats har förekommit andra aktiviteter innan man byggde skeppet. Här kan ha funnits ett litet gravfält redan tidigare, och det kan också ha rests stenar som markering av dessa. Det finns antikvariska uppgifter om att åtminstone ett block påträffats ett 60-tal meter från Ales stenar, och vi har själva frilagt ett block i närheten av skeppssättningen.

En möjlig hypotes är därför att det ornerade lerkäret med kol och en mängd brända ben

"Vilket det enligt utgrävaren syntes göra".

Vem då?

Fyndplatsbeskrivningarna

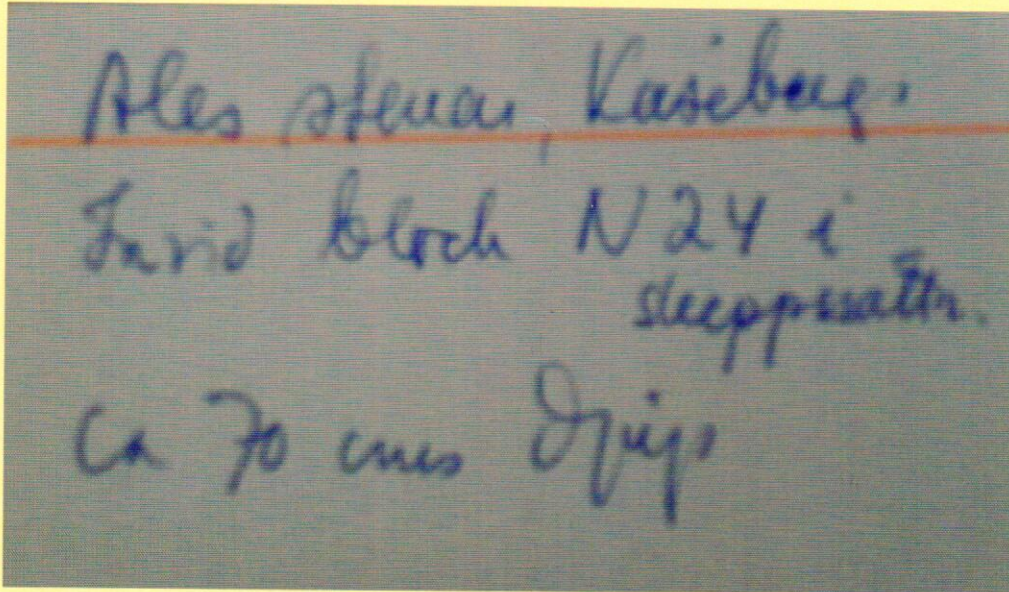

Fig 3, källa Märta Strömberg

Foto: Nils-Axel Mörner

Märta Strömbergs fyndplatsbeskrivningar från undersökningen av stenblock N-24. Provpåsarna förvaras på Arkeoosteologiska institutionen vid Stockholms universitet. Det var också där som geolog Nils-Axel Mörner påträffade dem tillsammans med det skriftliga underlaget.

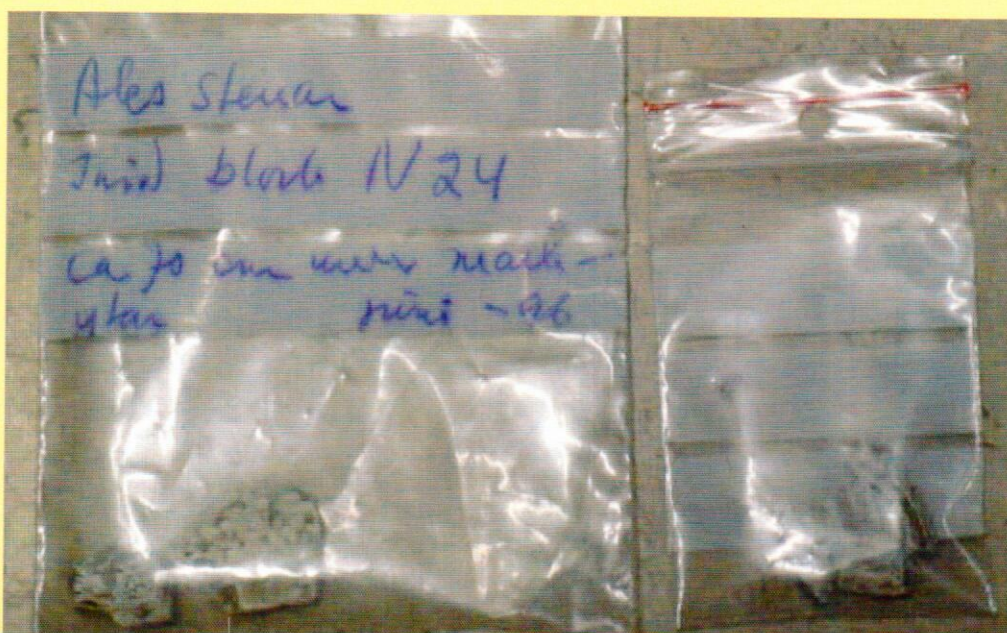
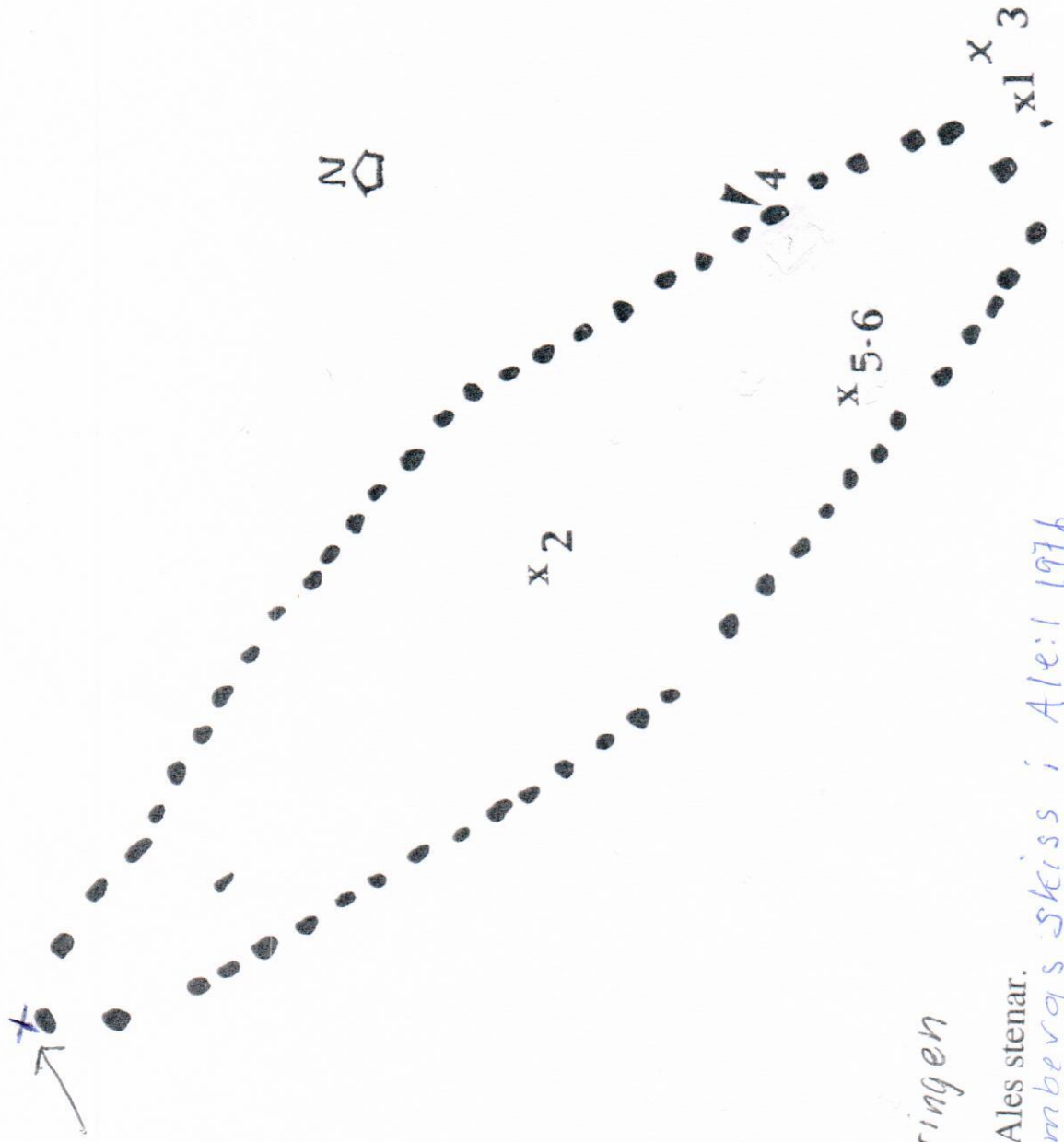

Fig 4, källa, Märta Strömberg

Foto: Nils-Axel Mörner

* den undanhållna C-14 dateringen

Fig. 2. De sex provernars läge i och invid Ales stenar.

Enligt Märta Strömbergs skiss i Ale:1 1976

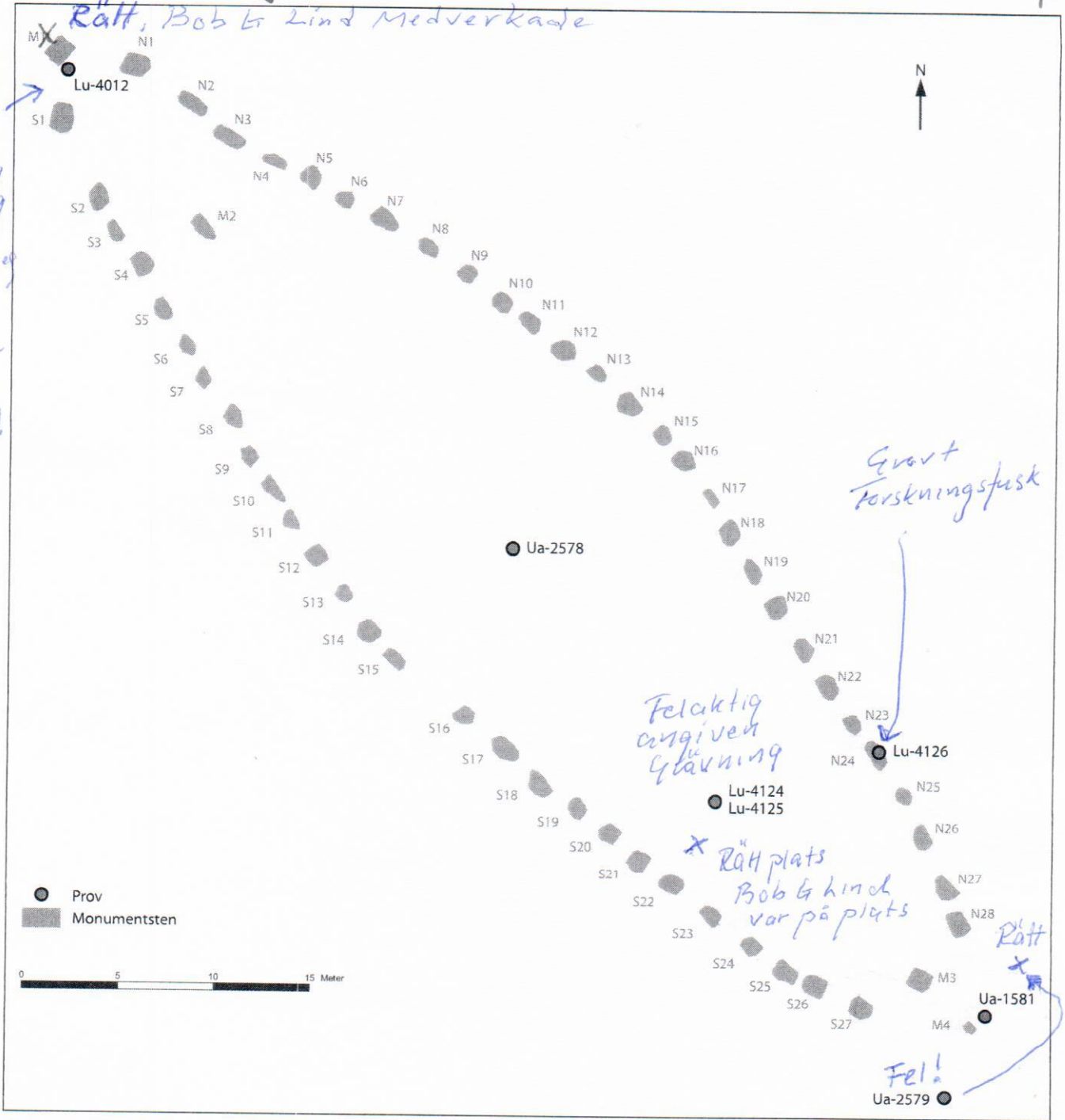
Anmärkingar

Fig-9

undersökningen invid M-1 oktober 1995 märkt kryss

Grovt Fel
Fel ang grävning av Söderberg
Forskningss-fusk!

Figur 32. ¹⁴C-provernans lägen i Ales stenar. Källa: fältritningar.
* Detta stämmer inte!

Lu 4126

Fusk!

Fel angiven grävning av Söderberg och co

Spekula Honer 6

Fig-10

1111

tidsspann, 900-talet. Bedömningen är att dateringsunderlaget uppfyller högt ställda krav. Det vore naturligtvis önskvärt att datera uppförandet av Ales stenar med större precision, men frågan är om detta är möjligt utan omfattande arkeologiska insatser i anslutning till stenblocken i skeppssättningen.

Ales stenar: intention och funktion

I en analys av Ales stenar bör man skilja på intention, det vill säga motiven bakom skeppssättningens tillkomst, och funktion, det vill säga det faktiska bruket av den.

Den jämförande analysen tyder inte på att skeppssättningen i första hand ska ses som en grav. De brända ben av människa som har framkommit är i ett fall stratigrafiskt äldre än skeppssättningen, och härrör följaktligen från tiden innan denna uppfördes. Geofysiska prospekteringar indikerar inte att det skulle finnas någon centralgrav inne i skeppssättningen.

Motiven bakom uppförandet av Ales stenar kan hypotetiskt tänkas hänga samman med övergripande förändringar i samhället som givit upphov till ett behov hos en elit att manifesteras sin maktställning. Skeppssymboliken kan tänkas anspela på militär styrka, fruktbarhet och hävd, och visa på byggherrens förmåga att mobilisera stora resurser. Uppenbarligen var skeppssättningen avsedd att betraktas, och valet av plats framstår som optimalt, om avsikten var att rikta ett budskap både utåt och inåt. Detta motsäger naturligtvis inte att skeppssättningen också hade en funktion som minnesmärke.

Har skeppssättningen sedan fyllt kollektiva funktioner, exempelvis som tings-, kult- och/eller mötesplats, har detta stärkt byggherrens ställning. Återigen kan läget ses som optimalt i detta avseende, med nära knytning till kommunikation till sjöss och på land, på en höjdplatå som skjuter ut i vattnet, är tydligt avgränsad och högst sannolikt var obebyggd. Platsen kan tillskrivas extraordinära kvaliteter som var – och är – av betydelse för bruket av den.

Slutligen finner vi vissa komponenter i det arkeologiska materialet som är av intresse i denna diskussion. De brända benen av människa, och sannolikt också bautastenen ett stycke från skeppet, visar högst sannolikt att platsen använts som begravningsplats innan skeppssättningen uppfördes. Man kan också nämna den centralt placerade nedgrävningen och förekomsten av skålgropar på många block som indikationer på skeppssättningens kultfunktion.

Bedömningen är att skeppssättningens funktioner kan belysas genom undersökningar i närmiljön och genom jämförande analyser med andra skeppssättningar snarare än genom fortsatta undersökningar inne i skeppssättningen.

Närmiljön

Äldre beskrivningar visar på att det har funnits fler monument på platsen, möjligen i form av flankerande mindre skeppssättningar. Spår efter en stenpackning har också iakttagits vid båda restaureringarna. Resultaten av den geofysiska undersökningen år 2006 har tolkats så, att spår efter dessa